

οίου ἀρχόντος ὅστις ὑπὶ γαίην εἰς κυνηγέσιον συν-
αδευόμενος ὑπὸ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἰππέων. Ἀφοῦ
πλησιάζας παρετήρησεν ὅτι ὁ τεθλιμμένος ἐκείνος
ἀνὴρ ἦτο ὁ γυναικάδελφός του· — Πῶς ἰσὺ εἶσαι,
Μίρ Ἰπραχίμ! Πρὸς τί τὰ δάκρυα ταῦτα, καὶ τί
ἀπελπισία. — Ὁ τάλας πατήρ, ἐστερημένος τοῦ λό-
γου ὡς ἐκ τῆς λύπης, μόλις ἠδυνήθη νὰ προφέρῃ
ταῦτα· — Τὸν ἤρπασε . . . τὸν ἤρπασεν . . . Ὁ
Ῥεῖχάν Ἀράπ τὸν ἠρώτησε μὲ θυμὸν· — Γιὰ πατρός
παρποληθέντος, καὶ ὑπὸ τίνος ἤρπάζη; Ἡμίσεια
ὦρα παρῆλθεν ἕωσθ' συνέλθη εἰς ἐχυτὸν ὁ Μίρ Ἰ-
πραχίμ, καὶ εἶπε· — Τὸν ἐπώλησα εἰς τὸν Κιόρο-
γλου τὸν ἤρπασε καὶ ἔφυγεν. — Ομιλεῖ σαφῶς. Ἐάν
τῷ ἐπώλησες πράγμα τι, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ λά-
βῃ τὴν ἰδιοκτησίαν του. Μετὰ πολλὰς ἐρωτήσεις
ὁ Ῥεῖχάν Ἀράπ διελογίσθη· — Ὡ Κιόρογλου.
Εἶσαι αἰσχρὸς ἰσπερᾶσες τὴν μικρὰν σου χεῖρα (1) ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἤρπασες τὴν κήρην τοῦ ὀ-
φθαλμοῦ μου. Ἐκάλεσε τοὺς ἰππεῖς του καὶ εἶπε·
— Παιδίκα, θὰ τρέξω κατόπιν του, ἀκολουθήτέ με.
Τότε ἔτρεξαν πρὸς καταδίωξιν τοῦ Κιόρογλου, ὁ-
δηγούμενοι ἀπὸ τὰ ἔχη τῶ ἵππου του.

Ὁ Ῥεῖχάν Ἀράπ ἀνέβαινε φορβάδα ὁ Κιόρο-
γλου ἐνῶ ἐβάδιζε χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε, παρε-
τήρησε τὸν Κιράτ σείοντα τὰ ὠτά του, τὸ ὅποιον
ἦτο βέβαιον σημεῖον τῆς παρουσίας τῆς φορβάδος
μακρὰν ὁδοῦ περὶ τὸ ἓν μίλιον. Ὁ Κιόρογλου
λέγει καθ' ἑαυτὸν· — Ὁ Κιράτ ἠσθάνθη φαίνεται
τὴν φορβάδα τοῦ Ῥεῖχάν Ἀράπ. Ἐπληροφορήθη ἀ-
ναμφιβόλως ὅλα, καὶ τρέχει κατόπιν μου: Ἡτέ-
νιστε τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδὼν μέλανα χθῆνας ἰπτα-
μένους ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του εἶπεν· Ἀς ρίψω
τὸ βέλος μου εἰς τὸν ὀδηγὸν τῆς ἀγέλης· καὶ ἂν μὲν
πέσῃ τὸ πτηνόν, θὰ νικήσω, ἂν δὲ τὸ βέλος ἐπα-
νέλθῃ μόνον, ὁ Ἀϊθάζ δὲν θὰ εἶναι ἰδικός μου. Λα-
βὼν τότε βέλος ἐκ τῆς φαρέτρας καὶ θέσας ἐπὶ τοῦ
τόξου, ἐξηκόντισεν αὐτὸ εἰς τὴν ἀέρα μετ' ὀλίγον
ὁ χθὲν ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἵππου του.

Ὁ Κιόρογλου ὑπερεχάρη· ἀπέσπασε δὲ ἐκ τῶν ὀ-
ρειοτέρων πτερῶν τοῦ χθηνός, καὶ λαβὼν τὸν πῖλον
τοῦ Ἀϊθάζ τὰ προσήρτησεν ἐν εἶδει λόφου εἰς αὐτό.
Ὁ Ἀϊθάζ εἶπεν· — Ἐτρέπησας μὲ αὐτὰ τὰ πτε-
ρά τὸν πῖλον μου. Ἐχω ὠρτίκην ἀνεψιάν, ἣ ὁποῖα
θὰ μὲ κάμῃ ἄλλον νέον. — Ὡ υἱέ μου, ἐπανέλαθεν ὁ
Κιόρογλου, ἐνόσῃ θὰ διαμείνης εἰς τὴν οἰκίαν μου
τὰ ἐνδύματά σου θὰ εἶναι ἐκ χρυσοῦ καὶ μετάξης.
— Ἀκούσας τοῦτο ὁ Ἀϊθάζ ἐθρήνησε πικρῶς. Ὁ
Κιόρογλου δὲ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ ἔψαλε τὸ ἐ-
πόμενον ᾄσμα·

— Πόσον ὠραῖα φαίνεται ἡ κεφαλὴ σου μετ' αὐτὸ τὸ
πτερὸν! εἶναι ὡς ἡ κεφαλή γερανοῦ ἀρρέενος· θὰ
φυλάττω, (2) θὰ ἐπαγρυπνῶ αὐτὴν ἐπιμελῶς. Ἐ-

γὼ σὲ ἐζήτησα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ σὲ γῆρα εἰς τὴν
γῆν. Μὴ κλαίης, μικρὸ μου γερανό. Ἡ τοξοειδὴς
γραμμὴ τῶν ὀφρύων σου ἐγαράχθη διὰ τῆς γαλαξί-
δος τοῦ Παντοδυνάμου. Ἐγεις τὴν ἀπαίτουμένην
ἡλικίαν, εἶσαι δέκα πέντε ἐτῶν, ὦ νεανίσκος! Ἐξ
ὄλων τούτων τῶν σολισμῶν εἰς μόνον λείπει ἀκόμη·
τὰ ἱπποτικά δηλ. ἀνδραγαθήματα· θὰ γείνης πρω-
τότοκος πολεμιστοῦ. θὰ καλύψω τὴν κεφαλὴν σου
μὲ πῖλον χρυσοῦν. Ὡ μικρὸ μου γερανό! μὴ κλαίης.
— Μετὰ τινὰ δικαιοκλήν ὁ Κιόρογλου ἔψαλε καὶ ταῦτα·
— Σὲ εἶδα καὶ ἐχάρη ἡ καρδία μου· θὰ γνωρίσης
ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἀληθὴς Τουρκομάνος Τυκᾶ. Τὸ ὄνο-
μά μου εἶναι Κιόρογλου ὁ κριός. Εἶμαι γνωστότα-
τος εἰς τὴν Τουρκίαν ὅλην. Ἀϊθάζ, γερανοκέφαλε,
μὴ κλαίης πλέον.

Ἀς ἐπανέλθωμεν τῶρα εἰς τὸν Ῥεῖχάν Ἀράπ.
Ἐγνωρίζεν οὗτος ὅλας τὰς ὁδοὺς καὶ στενωποὺς περὶ
τὴν Ὀρσαν· ἤξευρεν ὡσαύτως ὅτι ὁ Κιόρογλου ἤρ-
χετο ἐκεῖ πρῶτον ἤδη, καὶ ὅτι δὲν ἐγνωρίζε τὸν τό-
πον. Ὑπῆρχε διάδος στενὴ ὑπεράνω βράθρου, τὸ
ὅποιον ἔπρεπε νὰ περάσῃ τις διὰ τινος πράγμα-
τος ὁμοιάζοντος γέφυραν. Πρὶν ὁ Κιόρογλου δυ-
νηθῆ νὰ περάσῃ τὴν γέφυραν ταύτην, ὁ Ῥεῖχάν Ἀ-
ράπ εἶχε ρηθᾶσαι ἐκεῖ διὰ τινος ἐλιγμοῦ καὶ κατέλα-
βε τὴν εἰσοδὸν αὐτήν. Ὁ Κιόρογλου βλέπων ὅτι ἡ
ὁδὸς εἶχεν ἀποκλεισθῆ, ἀπεφάσισε νὰ ἀναβῆ τὸ ὄ-
ρος· τὸ ὅποιον ὑψοῦτο ὄρθιον παρὰ τὴν γέφυραν. Ἐ-
κέντησε τὸν Κιράτ καὶ ἐμαστίγωσεν αὐτόν. Ὁ Κιράτ
ἀνέβη τὸ ὄρος ὡς ἀγρία αἰξ καὶ μετ' ὀλίγον κατέλα-
βε τὴν ἀκρόρειαν. Ὁ Κιόρογλου περιβλέψας τότε
πανταχοῦ εἶδε μόνας τὰς καθέτους πλευρὰς τῶν φρι-
καλέων κρημνῶν· δὲν ἐφαίνετο δὲ οὐδεμία διάδος·
μόνον εἰς τὴν ὑπώρειαν μιᾶς τῶν πλευρῶν τούτων
ὑπῆρχε φάραγξ πλάτος μὲν δώδεκα, μήκος δὲ ἑκατὸν
μέτρων ἔχουσα. Ὁ Κιόρογλου σταθεὶς ἐσπέπτετο
περὶ τοῦ πρακτέου.

(Ἐπιτεταὶ συνέχεια.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΛΚΧΑΡΟΣ.

— 000 —

Πιθκὸν ἀναγινώσκων τις τὴν ἀνωτέρω ἐπιγρα-
φὴν νὰ ἐκφωνήσῃ τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο· « μῦρον ἐπὶ
φρακῆ. » Τὸ κατ' ἐμὲ ὅμως δὲν θεωρῶ τὴν ὑπόθε-
σιν τοσοῦτω εὐτελεῆ. Προσάκις τὸ σάκχαρ, δὲν λέ-
γω πλέον ἠδύνη, ἀλλ' ἀποδίδει πρὸς ἡμᾶς ὑγείαν
διὰ τῶν εὐεργετικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν! Πλὴν τούτου,
εἰς πόσας μυριάδας ἐργατῶν προμηθεύει τροφήν,

μῦρον περὶ αὐτόν, καὶ ἔπειτα τὴ διατίμωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ
τὸ ἐξαιρῶν. Ὅταν ὁ γὰρ τῆς Περσίας ἐπισκεπτεται τινα
κῆρυξ, οἱ χωρικοὶ προπαντοῦνοι αὐτόν, φιλοῦσι τὸ κρέσσον
τοῦ ἱματίου ἢ τὸν πτεριστήρα του, καὶ ἐξαιτοῦνται εἰς δαίτημα
αὐνοίας νὰ περιφέρωνται περὶ τὸν ἵππον· ἐξ οὗ ἡ φράσις ὁ οὐρ
εἰς βεγερεθῆς, δηλ. ἐπικαλοῦμαι τὸ τὰ μέγιστα ἱερόν.

(1) Ἀνλαθῆ· μὲ ἠπάτησες καὶ κατήχησες.

(2) Ν τ ε ρ μ π α τ ῖ α ς. «θὰ περιστρέφωμαι περὶ τὴν κεφαλὴν σου,»
φράσις προελθούσα ἐκ συνειδήσεως ἀσιατικῆς. Ὅταν δυστυχία τις ἐ-
παπειλῆ τινα, διὰ νὰ τὴν προλάβωσι, περιάγουσι τρεῖς πρόβατον

καὶ εἰς πόσα Κράτη, ὡς εἰς τὴν Γαλλίαν φέρ' εἰπεῖν, χρηθεὶ εἰσοδήματα! Δὲν εἶναι ἄρα ἄτοπος ἢ περὶ αὐτοῦ ἔρευνα· ποία ἡ ἀρχὴ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὅποια ἡ πρόοδος κατὰ τὸν μεσαιῶνα, καὶ τίνες οἱ τρόποι τῆς κατασκευῆς ἢ παρασκευασίας αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐποχὰς τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους, ὅτε ἡ ἡδυτάτη τῶν σακχαροπυῶν ἐπιστήμη ἐκοιμάτο εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν φαρμακοποιῶν;

ῥία δὲν ἐπωνόμαζεν αὐτὸν *Ἀγαθόν*, ἐδυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἡμεῖς τοῦτο ἀδιστακτως, προσθέτοντες καὶ τὸν ἐφεξῆς ἀφορισμὸν· *Εἰπέ με τί τρώγεις καὶ θὰ σὲ εἴπω τίς εἶσαι*. Ἀνέγνων λοιπὸν ὅτι περὶ τὰ μέσχα τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, μπηρχον ἐν Λονδίῳ κῶνοι καὶ κόνις καὶ τεμάχια σάκχαρος καὶ πληθος ἄλλων σακχαρωτῶν, τῶν ὁποίων δὲν σώζετα- μὲν ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς, δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ πενηθῶμεν τὴν στέρησιν. Ἄς ἀναζητήσωμεν

Καλλιέργεια τοῦ σάκχαρος.

Ἄσπρω κατ' ἀρχὰς νὰ εἴπω τί με παρεκίνησε νὰ ἐπιχειρήσω τὰς ἐρεῖνας ταύτας. Ἡμεῖς οἱ ἔμποροι, καθὼς ἀμεριμνοῦμεν περὶ τῶν παρελθόντων, οὕτω καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ὀλίγον φροντίζομεν καθ' ὅλα δεχόμεθα τὰ γενόμενα· καταγινόμεθα περὶ τὴν βελτίωσιν ὅσας μάλιστα πρόκειται περὶ πραγμάτων κατασκευαζομένων, καὶ ποτὲ δὲν ἐξετάζομεν ὅποια ἦσαν πρὸ ἡμῶν αἱ μέθοδοι τῆς βιομηχανίας ἐξ ἧς σήμερον ζῶμεν καὶ εὐδαιμονοῦμεν. Ἐξῶν ἄρα καγὼ πρὸ πολλοῦ ἔχων τὴν πεποιθήσιν ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς κῶνοι τοῦ σάκχαρος εἶναι ἐφευρέσεις τῶν νεωτέρων χρόνων, μόλις ἀναβαίνουσα εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος. Τὰ πρῶτα διυλιστήρια συνεστήθησαν, ὡς γνωστόν, ἐν Νάντη τῆς Γαλλίας τὸ 1770 ἔτος, μετεφέρθησαν ἔπειτα εἰς Λύρηλιαν, ἐκείθεν δὲ εἰς Παρισίους, ὅπου ἀνεπτύχθησαν ὅπως οὖν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς προῦσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἀναγινώσκων ὅμως τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως Ἰωάννου σύγγραμμά τοῦ δουκὸς Ὁμαλ, ἀκάντησα ἀπορῶν τὸ ἐξῆς ἐμπορικὸν γεγονός, οὐχὶ ἀνάξιον προσοχῆς.

Ἐν ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐδειξε κατὰ τὴν περὶ Πικτάκιον μάχην πολλὴν μὲν ἀνδρείαν ὡς στρατιώτης, μεγίστην δὲ ἀνικανότητα ὡς στρατηγός, ἐν Λονδίῳ ὅμως ἐδακτυλοδεικτεῖτο διὰ τὴν ἀκατάσχετον αὐτοῦ κλίσιν πρὸς τὰ νόστιμα καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά· καὶ τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε ἂν ἡ ἰστο-

λοιπὸν τὰς πηγὰς τοῦ σάκχαρος τὸ ὁποῖον ἐγλύκνυκε τὴν ἐξορίαν τοῦ αἰχμαλώτου ἡγεμόνος.

Τὸ σακχαροκάλαμον κατέγεται ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ, διότι ἡ μὲν γῆ εἶναι ὑγρὰ τὸ δὲ κλίμα θερμότατον. Ἡ δὲ λέξις σάκχαρ, παράγεται παρὰ τῆς τῶν Σινσκοριτῶν *σαρκαρά*, ἧτις δὲν σημαίνει τὸν χυλὸν τοῦ καλάμου, ἀλλὰ τεμάχιον· ἐκ τούτου ὑποτίθεται ὅτι ἐξηραίνετο καὶ ἐπηγνύετο ὁ χυλὸς οὗτος. Ἡ ὑπόθεσις δὲ αὕτη γίνεται πιθανωτέρα ἕνεκα ἄλλης τινὸς λέξεως τῆς *κανδά*, σημαίνουσης σίρσιον (σιρόπι) πεπηγὸς ἢ *κάρδιον*, ὡς λέγομεν σήμερον. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν μετὰ τινος πιθανότητος ὅτι ἐν Ἰνδία παρασκευάζετο, οὐχὶ δι' ἀποκρυσταλλώσεως, ἀλλὰ διὰ τινος ἄλλου βναύσου τρόπου, καὶ ἀπεστέλλετο εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ῥώμην πρὸς χρῆσιν τῆς ἰατρικῆς. Πρὸ τῶν κατακτήσεων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο ἄγνωστον ἐν Εὐρώπῃ· ὑποδεικνύεται δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων ὡς ῥευστὸν ἢ πεπηγός. Καὶ πολλοὶ μὲν ὠμίλησαν, ἀλλ', ὡς φαίνεται, οὐδεὶς εἶδεν αὐτό.

Ὁ Ἀρβιανὸς πρῶτος τῶν Ἑλλήνων λέγει ὅτι ὑπάρχει παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ καλεῖται σάκχαρι. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Θεόφραστος. Ὁ δὲ Σράβων (β.β. ΙΕ') ὁμιλεῖ περὶ καλάμων ὅτι ποιοῦσι μέλι ἀνευ μελισσῶν. Ὁ Διοσκορίδης ὀνομάζει αὐτὸ μέλι στερόβον.

Τρεῖς ἐπωνυμίας ἔδωκαν καὶ οἱ Λατίνοι εἰς αὐτό, ἀλλὰ πλέον ἀορίστους. Ὁ Σενέκας βεδικιοῖ (Ἐπι-

84) ὅτι ἐν Ἰνδίᾳ εὐρίσκεται μέλι ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν καλάμων, γινόμενον εἴτε ἐκ τῆς δρόσου τοῦ κλίματος, εἴτε ἐκ τοῦ ἰξώδους καὶ γλυκέος χυλοῦ αὐτοῦ τούτου τοῦ καλάμου.

Ὁ δὲ Λουκανὸς λέγει·

Quique bibunt tenera dulces ab arundine succos· ἤτοι οἱ πίνοντες τὸ γλυκὸν ῥευστὸν τῶν τρυφερῶν καλάμων.

σκευασίας. Τὸ 1176 ἔτος ὁ βασιλεὺς Γουλλιέλμος Β' ἔδωκεν εἰς τὸ ἐν Μοντρέϊλ μοναστήριον μύλον ἵνα ἀλέθωσι τὰ μελιτοκάλαμα· ἀγροὶ καλάμων ἐκαλλιεργοῦντο εἰς τὸ Πάνορμον, καὶ ἐκ Σικελίας μετεφέρθησαν κάλαμοι εἰς Γρενάδην καὶ Μαδέραν καὶ Ἀμερικὴν.

Αἱ σταυροφορεῖαι κατέστησαν ἀναμφιβόλως κοινοτέρην τὴν χρῆσιν τοῦ σάκχαρος, τὸ ὅποιον οἱ

Μύλος σάκχαρος.

Ὁ Πλίνιος, ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ, ἀναφέρει τὸ σάκχαρ ὡς φάρμακον. α Καὶ ἡ Ἀραβία προάγει σάκχαρ, καλλίτερον ὁμοίως τὸ τῆς Ἰνδίας· εἶναι μέλι ἐξαγόμενον ἐκ καλάμων, λευκὸν ὡς κόμμι, εὐκόλως θραυόμενον ὑπὸ τῶν ὀδόντων καὶ ἔχον σχῆμα μεγάλου λεπτοκρούου· γίνεταί δὲ χρῆσις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν μόνον. α

Ὁ Γαληνός, ὅστις ἔγραψεν ἐπὶ τῶν Ἀντωνίνων, λέγει ὅτι τὸ σακχαροκάλαμον μετεφέρθη ἐξ Ἰνδιῶν εἰς τὴν Βυδαίμονα Ἀραβίαν. Τὴν Ζ' ἑκατονταετηρίδα, ὁ ἐξ Ἰσπάλης ἐπίσκοπος Ἰσιδώρος βεβαίως ὅτι οἱ Ἰνδοί, ἐκθλίβοντες καλάμους ἐξάγουσι καὶ πίνουσι γλυκύτερον χυλόν, δὲν λέγει ὁμοίως ἂν τὸ σακχαροκάλαμον ἐκαλλιεργεῖτο ἐν Βιρώπῃ. Ἐπὶ τέλους ὁ Τζέτζης, Ἕλληνας συγγραφεὺς τοῦ Βυζαντίου, γράφων τὴν ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα, ὠνόμασε τὸ σακχαροκάλαμον γλυκοκάλαμον, ὡς καὶ οἱ Λατίνοι μετὰ ταῦτα cannamelina καὶ cannamellis.

Ἀτελῶς ἄρα ἐγνώρισαν οἱ ἀρχαῖοι τὸ σακχαροκάλαμον καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πολύτιμον χυλόν, οὐδ' ἐγείνοντο τούτου. Ἦγνόουν τὴν ἀποκρυστάλλωσιν αὐτοῦ, καὶ ἐξ Ἰνδιῶν ἐλάμβανον μέλι πεπηγός, ἢ ζύμην ἀπὸ τῆς, διότι ἡ γλυκύτης καὶ τὸ ἄρωμα αὐτοῦ ἠλλοιοῦντο βεβαίως ἕνεκα τῆς ζυμώσεως. Σάκχαρ λοιπὸν τῶν ἀρχαίων ἦτο αὐτὸ τὸ μέλι.

Τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τοῦ σάκχαρος ἐφεύρον, ὡς φέρεται, πρῶτοι οἱ Ἀραβες, οἵτινες, ὅτε κατέκτησαν τὴν Σικελίαν, μετεκόμισαν ἐνταῦθα τὸ σακχαροκάλαμον, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς παρα-

σταυροφόροι εἶδον ἐν Συρίᾳ καὶ ἐπανερχόμενοι εὗρον ἐν Σικελίᾳ. Ὁ Vincent de Beauvais (ΙΓ' αἰὼν) ἐν τῷ Κατόπτρῳ τῆς φύσεως, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ σάκχαρος ὅπως οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ. α Πολλά, λέγει, εἶναι τὰ εἶδη τῶν καλαμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει μελιτοκάλαμος, ἐξ οὗ ἀποσταλάζεται σάκχαρ καὶ κἀνδιον διὸ καὶ σάκχαρος κάλαμος καλεῖται (*). β Τὸ κεκρυσταλλωμένον ἦτοι τὸ ἐντελίστερον σάκχαρ, ἦτο ἄρα γνωστὸν τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα.

Ἀπὸ δὲ τῆς ΙΔ', τὸ σάκχαρ ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ καὶ βασιλικῶν ψηφισμάτων ὑπόθεσις. Φίλιππος ὁ Καλὸς ἐν ἔτει 1305 ἀπηγόρευσε τὴν ἐξαγωγήν αὐτοῦ εἰς τόπους ἐχθρικοῦς πρὸς τὴν Γαλλίαν διακειμένους. Τὸ δὲ 1353 προσετάχθησαν οἱ φαρμακοποιοὶ νὰ μὴ παρασκευάζωσι διὰ μέλιτος ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γίνεταί μετὰ σάκχαρος. Τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα ὑπάρχει καὶ ἀνέκδοτόν τι περὶ τούτου. Ἡ ἐξ Ὀλλανδίας ἀγία Λιδουίνη, ζῶσα αὐστηρότατον ἀσκητικὸν βίον, ἐτρέφετο μόνον διὰ σάκχαρος. Εὐγνώμον δὲ τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα ἀνοίγει τὰς θύρας τῶν μοναστηρίων εἰς τὸ καθηγιασμένον τοῦτο προϊόν, καὶ οὕτω γεννᾶται ἡ τέχνη τῶν σακχαροπλαστῶν Ἀλλὰ μήπως καὶ ὅλα τὰ νόστιμα φηγνῆτα δὲν ἐφευρέθησαν ὑπὸ τῶν μοναχῶν; Καὶ ποῖον ἀμάρτημα ὠραιότερον τοῦ τρώγειν γλυκύσμα-

(*) Cannarum plura sunt genera: inter quae cannamellis habetur, unde zuecharum et candi sumitur; propter quod et causa zuecharina appellantur.

τα; Τιμῶσιν ἄρα ἀδιακρόπως τὴν μνήμην τῆς ἀγίας Λιδουίνης οἱ τρώγοντες κορυμέτα καὶ μασσαπάδας καὶ μπακλαβάδας καὶ γαλατομπούρικα καὶ μπισκότα καὶ τοὺς νεήλυδας ἐργολάβους καὶ τὰ λοιπὰ γλυκύσματα, ὅσα ἐπενόησαν οἱ μονάζοντες ὅπως συγκερῶσι τὸ τρχὸν τοῦ ἀσκητικοῦ αὐτῶν βίου.

Τὴν 157' ἑκατονταετηρίδα ἡ παρασκευασίς τοῦ σάκχαρος ἐβελτιώθη μὲν ἀξιολόγως, ἀλλ' ἡ βελτίωσις ἔμεινε στάσιμος, καθὼ ἀσχολουμένων εἰς ταύτην τῶν φαρμακοποιῶν καὶ τῶν μοναχῶν, τούτων μόνον ἐχόντων τὸ προνόμιον τοῦ καθηδόνειν διὰ γλυκυμάτων τὴν λάρυγγα τῶν πατέρων ἡμῶν. Μόνον δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς 111', ὡς εἶπομεν, ἐγένετο ἀληθῆς βιομηχανία.

Ὁ Bouaventure des Périers περιγράφει ἐν τῷ *Cymbalum mundi* τὸν τρόπον τῆς παρασκευασίας, ὅστις ἦτο ἀπαράλλακτος ὡς ὁ πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἐν χρήσει κατὰ τὰς ἀποικίας· ἀλλὰ καὶ ἡ διύλυσις, καὶ τὸ κωνοειδὲς σχῆμα τοῦ σάκχαρος, καὶ ἄλλοι τινὲς τρόποι ἐγένοντο ἀπαράλλακτως ὅπως καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ συνειθίζοντο οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Τὴν 12' ἑκατονταετηρίδα ὁ Gui Patin λέγει ἐν τινι ἐπιστολῇ ταῦτα: « Συνδιαλεγόμενος χθὲς τὸ ἑσπέρας μετὰ τοῦ πρώτου προέδρου K. Lamouignon, ἠρωτήθην περ' αὐτοῦ ἐάν οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον τὸ σάκχαρ· ἀπεκρίθην δὲ καταφατικῶς, προσθεὶς ὅτι ὁ Θεόφραστος (XVII) ὁμιλεῖ ἐν τῷ περὶ μέλιτος, οὗτινος λέγει τὰς γενέσεις τριττάς· ἀπὸ ἀνθίων, (τὸ κοινὸν μέλι), ἐκ τοῦ ἀέρος, (τὸ μάννα τῶν Ἀράβων), καὶ ἀπὸ καλαμῶν, (τοῦτο τὸ σάκχαρ). Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλίνιος ὀνομάζει αὐτὸ ἄλλας Ἰνδικόν· ὁ δὲ Γαληνὸς καὶ Διοσκορίδης τὸ ἰώνμασαν σάκχαρ, σπανιώτατον τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. »

Ὁ Ἰησοῦτης Legrand d'Aussy ἐν τῇ περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ τῶν Γάλλων βίου ἱστορίᾳ, δημοσιευθείσῃ τὸ 1782, λέγει περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ σάκχαρος ὅ,τι γινώσκουμεν σήμερον διηγεῖται ὁμοίως ὅτι τὸ 1778 δύο ἀδελφοὶ ἐκ Βουρδιγάλλων, οἱ Boucherie, ἀνήγγειλαν ὅτι ἐβελτίωσαν ἀξιολόγως τὴν διύλισιν αὐτοῦ. Ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐξ ἑκατῶν λιτρῶν ἀκαθάρτου σάκχαρος ἐξῆγον συνήθως 67 λίτρας καθαροῦ, αὐτοὶ ἐβεβαίουν ὅτι ἐξῆγον διὰ νέου τρόπου 90. Ἐντοσούτῳ δύο μὲν χημικοὶ ἀμειψόθησαν τὴν ἀξίαν τῆς βελτιώσεως, οἱ ἄλλοι δὲ διυλισταὶ ἀντιζηλίας ἐνεκα, δὲν συγκατένευσαν νὰ παραδεχθῶσι τὸν νέον τρόπον. Οἱ ἀδελφοὶ ὁμοίως κατέστησαν ἐν Βερσὺ διυλιστήριον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, τὸ ἀποῖον ἀπέκτησε πολλὴν φήμην. Εἰ δὲ καὶ κάλλιον ἦτο τὸ παρ' αὐτῶν παρασκευαζόμενον σάκχαρ, δὲν εἶχεν ὁμοίως καὶ τιμὴν ἀνωτέραν.

Ἡ ἐπανάστασις τῆς Γαλλίας καὶ οἱ πρώτοι πόλεμοι τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀνεχαίτισαν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας· τὸ δὲ 1810 τὸ ἀπαγορευτικὸν σύστημα, καταστρέψαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐμπορίας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἐγγωρῖου σάκχαρος, προτιμηθέντος πρὸς τοῦτο ἐξ ὅλων τῶν σακχαροφόρων φυτῶν τοῦ πορφυροῦ τεύτλου (κοκκινογουλίου).

Καὶ ἐπλουτίσθη μὲν ἡ ἐπιστήμη διὰ πολυτίμου ἀνακλύψεως, ἀλλὰ μόνη ἡ εἰρήνη ἀναπτύσσει τὰ τοιαῦτα εἰσπραγτέματα. Ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1830 ἔτους τέσσαρες νομοὶ τῆς Γαλλίας προήγαγον ὁπωσοῦν τὴν κατασκευὴν τοῦ σάκχαρος· οἱ γεωργοὶ κατεσκευάζον τοιοῦτο χάριν τῶν ἰδίων ἀναγκῶν, ἔστελλον δὲ καὶ εἰς Παρισίους, ὅπου ὁμοίως κατεπρονείτο. Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀξία τοῦ ἐγγωρῖου προϊόντος, ὁ ἀτμός συντέλεσε δραστηρίως εἰς τὴν διύλισιν, ἡ τιμὴ ἐμετριάσθη, καὶ ὅλαι σχεδὸν αἱ κλάσεις τῆς κοινωνίας μεταχειρίσθησαν ἔκτοτε τὸ σάκχαρ.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν.)

Ἡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

περὶ τὰ μέσα τῆς 157' ἑκατονταετηρίδος.

(Συνίημα. 186 φυλλ. 205 καὶ 206.)

— 300 —

Ἐδῶ τελειώνει ἡ πρώτη πρεσβεΐα τοῦ Βυσβίου. Ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐβῆκε τὴν 24 Ἰουλίου πάσχων σφοδρότατον ἀνεγλή πυρετόν. Ἐμεινεν ἐνταῦθα δεκατέσσαρες ἡμέρας μέχρις ἐντελοῦς ἀναρρώσεως, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Βιέννην ἕνα δῶτῃ λόγον εἰς τὸν αὐτοκράτορα, καὶ νὰ πράξῃ τὰ περαιτέρω κατὰ τὴν ἀῆξιν τῆς ἐξαρτήσεως ἀνακωχῆς.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Βιέννην, ὅπου ἀνυπομόνως ἐπεριμένετο, εὗρηκε τὸν διάδοχον τοῦ Φερδινάνδου Μαξιμιλιανόν ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ εἰς τοῦτον ἀνήγγειλε τὰ τῆς πρεσβεΐας, παραδοῦς καὶ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Σουλταίνου. Ἡ διαμονὴ του εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ὑπῆρξεν ὀλιγοχρόνιος, ὅσον ἢ ἀναλόγως τὰς δυνάμεις του, διότι οἱ κόποι καὶ αἱ συχναὶ καὶ πολυπόνοι περιοδεΐαι, τοσοῦτον τὸν εἶχον καταστήσει ἰσχνόν, ὥστε πολλοὶ φίλοι ἐπίστευαν ὅτι τὸν ἐπότιζαν δηλητήριον οἱ Τούρκοι. Ὅλα ταῦτα τὸν παρεκίνησαν νὰ ζητήτῃ ἢ ἀπαλλαγθῆ ἀπὸ τὰ πολιτικὰ τῆς Τουρκίας· ἀλλ' ὁ Μαξιμιλιανός, μηδυνάμενος νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ δι' ἄλλον ἀρμοδιωτέρου, τὸν διετάξε νὰ φέρῃ ἐκ νέου γράμματα πρὸς τὸν Σουλταίνον, καὶ νὰ διαμείνῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν μέχρι συνομολογήσεως νέας συνθήκης. Ἀνεχώρησε λοιπὸν καὶ δεῦτερον ἀπὸ Βιέννης τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ μετὰ διμηνῶν ὁδοιπορίαν, ἐβῆσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰαννουαρίου.

Κατὰ κακὴν του τύχην τὰ νέα γράμματα δὲν ἤρσαν εἰς τοὺς Τούρκους μεγιστάνας, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὸν ἔλεγαν, ὅτι πιθανὸν εἶναι ὁ Σουλτάνος, ὅστις πρὸ μικροῦ ἐπέστρεψε νικηφόρος καὶ ὑπερήφανος ἀπὸ τὴν κατὰ Περσῶν ἐκστρατείαν, νὰ τὸν ὀργισθῆ καὶ ρέψῃ εἰς εἰρκτήν, ἢ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ ἠκρωτηριασμένον τὴν ρίνα καὶ τὰ ὠτία εἰς